

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500239 Història de l'art	OT	3	0
2500239 Història de l'art	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Montserrat Claveria Nadal

Correu electrònic: Montserrat.Claveria@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Sara Gutierrez Ibañez

Prerequisits

No hi ha prerequisits, si bé és recomanable tenir nocions d'anglès, de francès i d'italià per tal de consultar la bibliografia recomanada.

Objectius

Introduir l'alumnat en el coneixement i l'anàlisi de les arts decoratives a Europa als segles XVI, XVII i XVIII i, més concretament, en les arts de la ceràmica, el vidre, l'argenteria i el moble. Es pretén que l'alumne prengui consciència de la importància cultural i artística de l'objecte, entenent-lo com una manifestació més de l'art del període i sense relegar-lo a la categoria d'art menor.

Competències

Història de l'art

- Analitzar amb esperit crític, a partir dels coneixements adquirits, l'obra d'art en les seves diferents facetes: valors formals, significat iconogràfic, tècniques i procediments artístics, procés d'elaboració i mecanismes de recepció.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Interpretar l'obra d'art en el context en el qual es va gestar i relacionar-la amb altres formes d'expressió cultural
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Reconèixer l'evolució de la imatge artística des de l'antiguitat fins a la cultura visual contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
2. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
3. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Analitzar una imatge artística i situar-la en el seu context cultural.
5. Aplicar els coneixements iconogràfics a la lectura de la imatge artística
6. Definir i explicar amb precisió un objecte artístic amb el llenguatge propi de la crítica d'art.
7. Distingir les tècniques i el procés d'elaboració d'un objecte artístic
8. Estimular la creativitat i fomentar idees innovadores.
9. Examinar una imatge artística i distingir-ne els valors formals, iconogràfics i simbòlics.
10. Explicar els mecanismes de recepció d'una obra d'art.
11. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística
12. Reconstruir el panorama artístic d'un determinat context cultural
13. Relacionar una imatge artística amb altres fenòmens culturals de la seva època.
14. Saber exposar amb eficàcia els coneixements, oralment i per escrit.

Continguts

Tema 1. Introducció al concepte d'arts decoratives. Consideracions historiogràfiques i metodològiques.

Definició de l'objecte d'estudi. Complexitat terminològica i metodològica. Evolució historiogràfica i bibliografia.

Tema 2. Moble

L'art del moble a Itàlia. Principals tipologies i centres de producció.

Estils i tipologies del moble a França.

Evolució històrica del moble a Espanya. Principals tipologies i tècniques decoratives. El moble català: particularitats i significacions.

Tema 3. Ceràmica

La ceràmica a Itàlia i França. Tipologies i grans centres de producció. El naixement de la porcellana a Europa.

La ceràmica a la Corona de Castella i a la Corona d'Aragó als segles XVI i XVII. València, Andalusia, Aragó i Talavera. Els cas de Catalunya.

Ceràmica espanyola del segle XVIII. Els casos de la Real Manufactura de l'Alcora i la Real Fábrica del Buen Retiro. La ceràmica catalana al segle XVIII.

Tema 4. Vidre

La producció de vidre a Itàlia. Èxit i difusió del vidre de Murano. La producció "à la façon de Venise."

La producció de vidre a Anglaterra i Bohèmia durant el segle XVIII: la competència exercida als vidres venecians.

La producció de vidre a Espanya. La Real Fábrica de Vidrio y Cristal de La Granja. Èxit i arrelament de la tradició vidriera a Catalunya.

Tema 5. Argenteria i joieria

L'art de l'argenteria a Itàlia. Principals tipologies i centres de producció.

L'art de l'argenteria a la Corona de Castella als segles XVI i XVII. La nissaga dels Arfe i les grans custodies processionals. Els tallers de Madrid, Toledo i Sevilla.

L'art de l'argenteria a Catalunya. Els llibres de Passanties. Principals tipologies i obres conservades. Les grans obres de l'època del Barroc.

L'art de la joieria a l'època moderna.

Metodologia

Classes teòriques

Tutories programades

Elaboració de treballs i consultes bibliogràfiques.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	55	2,2	1, 2, 3, 4, 7, 9, 10, 12, 13
Elaboració treball i consultes bibliogràfiques	90	3,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Tutories programades	5	0,2	8, 11, 14

Avaluació

Dos exàmens parcials sobre el contingut de la matèria

Elaboració d'una fitxa de catàleg d'una obra a elegir a partir d'un llistat elaborat per la professora i que es donarà als alumnes el primer dia de classe.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Elaboració fitxa de catàleg	es definirà a classe	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9
Examens parcials	es definirà a classe	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14

Bibliografia

Referències generals

Aguiló Alonso, M. P.: «El reto de las artes decorativas», a El historiador del arte, hoy. Soria, CajaDuero, 1997, 127-132.

Ainaud de Lasarte, J.: Cerámica y vidrio. Madrid: Plus-ultra, 1952 (Ars hispanae; 10).

Alcolea, S.: Artes decorativas en la España cristiana (siglos XI-XIX), Ars Hispaniae, XX, Non Plus Ultra, Madrid, 1975.

- Barral i Altet, X. (dir.): Arts decoratives, industrials i aplicades. Barcelona: L'isard, 2000 (Ars Cataloniae, 11).
- Bartolomé Arraiza, A. (ed): Las Artes Decorativas en España. Madrid: Espasa Calpe, 1999 (Summa Artis, 45), 2 vols.
- Bonet Correa, A (coord.): Historia de las artes aplicadas e industriales en España. Madrid: Cátedra, 1982.
- Enríquez Arranz, M.D., García del Cid, M.J; Tena Artigas, J.: Museo Nacional de Artes Decorativas. Madrid: Ministerio de Cultura, Subdirección General de Museos, Patronato Nacional de Museos, 1981.
- Fleming, J.: Diccionario de las artes decorativas. Madrid: Alianza, 1987.
- González-Hontoria, G.: Las Artesanías de España. Barcelona: Ediciones del Serbal, 1998-2006.
- Gruber, A (dir.): Las artes decorativas en Europa. Madrid: Alianza, 1991 (Summa Artis, 46), 2 vols.
- Guía abreviada del Museo Nacional de Artes Decorativas. Madrid, Ministerio de Cultura, Subdirección General de Publicaciones, Información y Documentación, 2005.
- Maltese, C.: Las Técnicas artísticas. Madrid: Cátedra, 1973.

Referències específiques

Moble

- Aguiló, M.P.: El mueble clásico español, Cátedra, Madrid, 1987.
- Aguiló, M.P.: El Mueble en España: siglos XVI-XVII. Madrid: Antiquaria; Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1993.
- Aguiló, M.P.: Felipe II y el amueblamiento del Monasterio de El Escorial. Madrid: Sociedad Estatal para la Conmemoración de los Centenarios de Felipe II y Carlos V, 2001.
- Aguiló, M.P.: «Cajas, arquetas y cofrecillos (I). Cultura material o expresión de vida», Galería Antiquaria, núm. 248, 2006, p. 34-39.
- Aguiló, M.P.: «Cajas arquetas y cofrecillos (II) manufacturas de nácar y carey», Galería Antiquaria, núm. 251, 2006, p. 40-45.
- Colle, E.: Il Mobile barocco in Italia: arredi e decorazioni d'interni dal 1600 al 1730. Milà: Electa, 2000.
- El moble a Mallorca: segles XIII-XX. Estat de la qüestió. Palma: Consell de Mallorca. Departament de Cultura i Patrimoni: Institut d'Innovació Empresarial de les Illes Balears, 2009.
- El mueble de los siglos XV y XVI: Italia y Centroeuropa. Barcelona: Planeta-Agostini; Sotheby's, 1989.
- El mueble de los siglos XV y XVII: España, Portugal y otros países. Barcelona: Planeta-Agostini; Sotheby's, 1989.
- El mueble del siglo XVII. España, Portugal y Francia. Barcelona: Planeta-Agostini; Sotheby's, 1989.
- El mueble del siglo XVIII. Francia, España y Portugal. Barcelona: Planeta-Agostini; Sotheby's, 1989.
- Escudero, A.: El Moble català al Monestir de Pedralbes. Barcelona: Ajuntament de Barcelona; Museu d'Art de Catalunya, 1976.
- Feduchi, Luis M.: Historia del mueble. Barcelona: Blume, 1986 (1946).
- González-Palacios, A.: Il Mobile in Liguria. Gènova: Sagep, 1996.

- González-Palacios, A.: *I Mobili italiani*. Milà: BNL, 1996.
- Kjellberg, P.: *Le Meuble français et européen du Moyen Âge a nós jours*. Paris: Éditions de l'amateur, 1991.
- Lucie-Smith, E.: *Breve historia del mueble*. Barcelona: Destino, 1998 [1980].
- Mainar, J.: *El Moble català*. Barcelona : Destino, 1976.
- Mainar, J.: *Vuit segles de moble català*. Barcelona: Dalmau, 1989.
- Marqués Delgado, J.: *El Mueble en Mallorca*. Palma de Mallorca: José J. de Olañeta, 2012.
- Massot Ramis d'Ayreflor, M.J.: *El Moble a les Illes Balears: segles XIII-XIX*. Palma de Mallorca: Institut Balear de Disseny; Barcelona: Àmbit, 1995.
- Piera, M.: *El Moble a Catalunya: l'espai domèstic del gòtic al modernisme*. Manresa: Fundació Caixa Manresa; Angle, 1999.
- Verlet, P.: *Les meubles français du XVIIIe siècle*. Paris: Presses universitaires de France, 1982
- Wannenes, G.: *Le mobilier français du XVIII siècle*. Milà : Bocca, 1998.

Ceràmica

- Álvaro Zamora, M. I.: *Cerámica aragonesa decorada: desde la expulsión de los moriscos a la extinción de los alfares: siglos XVII-fines XIX*, Saragossa: Libros Pórtico, 1978.
- Batllo, D.; Lluhià, LL. M.: *Ceràmica catalana decorada. Rajoles, plats i peces de forma del segle XIII al XIX*, Barcelona, Vicens Vives, 1974.
- Caro Bellido, A.: *Diccionario de términos cerámicos y de alfarería*. Cádiz : Agrija, DL 2008
- Casanovas, M. A.: *La Ceràmica catalana*. Barcelona: Els llibres de la frontera, 1984.
- Cirici, A.: *Ceràmica catalana*. Barcelona: Destino, 1977.
- Cooper, E.: *Historia de la cerámica*. Barcelona, Ceac, 1999.
- El Esplendor de la cerámica española: colección de la Fundación Francisco Godia*. Barcelona: Fundación Francisco Godia, 2004.
- Liefkes, R; Young, H (eds.): *Masterpieces of world ceramics in the Victoria and Albert Museum*. Londres: V&A Publishing, 2008.
- Manufactura del Buen Retiro: 1760-1808*. Madrid: Museo Arqueológico Nacional; Ministerio de Educación y Cultura; Comunidad de Madrid, Consejería de Educación y Cultura, 1999.
- Martínez Caviro, B.: *La Loza dorada*. Madrid: Editora Nacional, 1982.
- Marzinot, F.: *Ceramica e ceramisti di Liguria*. Gènova: Sagep, 1987.
- Padilla, C. et al. *Diccionario de materiales cerámicos*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2002.
- Pérez Guillén, I.: *La pintura cerámica valenciana del siglo XVIII: barroco, rococó y academicismo clasicista*. València: Edicions Alfons el Magnànim. Institució Valenciana d'Estudis i Investigació, 1991.
- Sánchez Beltrán, M. J.: *La porcelana de la Real Fábrica del Buen Retiro*. Madrid: Electa España, 1998.
- Sánchez-Pacheco, T.: *Cerámica esmaltada española*. Barcelona: Labor, 1981.

Soler Ferrer, M. P.: Cerámica valenciana: siglos XIII a XIX: colección del Museo Nacional de Cerámica "González Martí" de Valencia. València: Servicio de Imprenta Universitaria, 1980.

Soler Ferrer, M. P.: Historia de la cerámica valenciana. València: Vicent García Editores, 1987-1992, 4 vols.

Telese, A.: La Vaixella blava catalana de 1570 a 1670 repertori, catalogació i proposta per a la seva nomenclatura: investigació bibliogràfica sobre la pisa hispànica. Barcelona: Arts gràfiques Cuscó, 1991.

Telese, A. et al: Les rajoles catalanes d'arts i oficis. Barcelona: MS editor, 2002.

Todolí Pérez de León, X.: La fábrica de cerámica del Conde de Aranda en Alcora: historia documentada, 1727-1858. València: Asociación de ceramología, 2002.

Vidre

Arbáizar González, S.: Vidrio en la Fundación Lázaro Galdiano. Madrid: Fundación Lázaro Galdiano, 2003

Arbeteta Mira, L.: Arte transparente: la talla del cristal en el Renacimiento milanés. Madrid: Museo Nacional del Prado, 2015.

Baumgartner, E.: Verre de Venise et "façon de Venise". Ginebra: Musée Ariana, 1995.

Barovier Mentasti, R.: Mille anni di arte del vetro a Venezia. Venècia: Albrizzi, 1982.

Carreras, T.; Domènech, I. (dirs): I Jornades Hispàniques d'Història del Vidre: actes. Barcelona: Museu d'Arqueologia de Catalunya; Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura; Museu Nacional d'Art de Catalunya, 2001.

Carreras, T.; Domènech, I.: Museu Cau Ferrat: la col·lecció de vidre. Sitges: Consorci del Patrimoni de Sitges, 2003.

Cisotto Nalon, M; BarovierMentasi, R.: Suggestioni colori e fantasie: i vetri dell'Ottocento muranese. Milà: Silvana, 2002.

Dorigato, A.: L'arte del vetro a Murano. San Giovanni Lupatoto: Arsenale, 2002.

Frothingham, A.W.: Spanish glass. Londres: Faber and Faber, 1963.

Giménez Raurell, M.C.: El Vidre bufat a Mallorca. Palma de Mallorca: Institut Balear de Disseny, 1996.

Klein, D.; Lloyd; Ward (ed.): The History of glass. Londres: Orbis, 1984.

Langhamer, A.: Le Verre de Bohême. París: Éditions de l'Amateur, 2002.

Liefkes, R. (ed.): Glass. Londres: V&A Publications, 1997.

Masseroli, S.: Vetro e vetri: preziose iridescenze. Milà : Electa, 1998.

Newman, H.: An Illustrated Dictionary of Glass. Londres: Thames and Hudson 1987.

Page, J.A.: Beyond Venice: glass in Venetian style, 1500-1750. Corning: Corning Museum of Glass; Nova York: Hudson Hills Press, 2004.

Pastor Rey de Viñas, P.: Historia de la Real Fabrica de Cristales de San Ildefonso durante la epoca de la Ilustracion (1727-1810). Madrid: Fundación Centro Nacional del Vidrio [etc.], 1994.

Pastor Rey de Viñas, P.: La Real Fábrica de Cristales de La Granja: historia, repertorios decorativos y tipologías. [s.l.] : [s.n.], 1998.

Petrová, S; Olivie, J.L.: Bohemian Glass. París: Flammarion, 1990.

Ruiz Alcón, M.T.: Vidrio y cristal de la Granja. Madrid: Instituto Diego Velázquez del Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1969.

Tait, H. (ed.): Five Thousand Years of Glass. Londres: British Museum Press, 1995.

Toso, G.: Murano: a history of glass. Venècia: Arsenale Editrice, 2000.

Argenteria i joieria

Alonso Benito, J.: Platería y plateros leoneses de los siglos XVII y XVIII. Lleó: Universidad de León. Secretariado de Publicaciones, 2006.

Aranda Huete, A.: La joyería en la corte durante el reinado de Felipe V e Isabel de Farnesio. Madrid: Fundación Universitaria Española. Madrid, 1999.

Baracchini, C.: Oreficeria sacra a Lucca dal XIII al XV secolo. Florència: S.P.E.S., 1993.

Bertos Herrera, M. P.: Los Escultores de la plata y el oro. Granada: Universidad de Granada, 1991.

Cots Morató, F.: El Examen de maestría en el arte de plateros de Valencia: los libros de dibujos y sus artífices (1505-1882). València: Ajuntament de València, 2004.

Cruz Valdovinos, J. M.: Catálogo de platería. Madrid: Ministerio de Cultura; Patronato Nacional de Museos, 1982.

Dalmases, N.: L'Orfebreria. Barcelona: Dopesa, 1979.

Dalmases, N; Giralt-Miracle, D.: Argenters i joiers de Catalunya. Barcelona: Destino, 1985.

Fernández, A. et al.: Enciclopedia de la plata española y virreinal americana. Madrid, 1984.

Martín, F. A.: Catálogo de la plata del Patrimonio Nacional. Madrid: Patrimonio Nacional, 1987.

Martin Ribes, J.: Custodia procesional de Arfe. Còrdova: Caja Provincial de Ahorros; Asociación de Amigos de Cordoba, 1983.

Martínez Subías, A.: La Platería de Reus y su Real Colegio. Reus: Arts Gràfiques Rabassa, 2008, 3 vols.

Morassi, A.: Il Tesoro dei Medici: oreficerie, argenterie, pietre dure. Milà: Silvana editoriale d'arte, 1963.

Muller, P. E.: Joyas en España, 1500-1800. Nova York: The Hispanic Society of America; Centro de Estudios Europa Hispánica, 2012.

Oman, Ch.: The Golden age of Hispanic silver, 1400-1665. Londres: Her Majesty's Stationery Office, 1968.

Orfebrería. Barcelona: Planeta-Agostini, 1989, 3 vols.

Orfebrería y sedas valencianas. València: Ayuntamiento de Valencia, 1982.

Pedrocchi, A. M.: Argenti sacri nelle chiese di Roma dal XV al XIX secolo. Roma: "L'Erma" di Bretschneider, 2010.

Phillips, C.: Jewels & jewellery. Londres: V&A Publishing, 2008.

Plata. Barcelona: Planeta-Agostini, 1989, 2 vols.

Rizzo, S.: Il tesoro dell'isola: capolavori siciliani in argento e corallo dal XV al XVIII secolo. Catània: G. Maimone, 2008, 2 vols.

Sanz, M. J.: El Gremio de plateros sevillano, 1344-1867. Sevilla: Secretariado de Publicaciones de la Universidad de Sevilla, 1993.

Sanz, M. J: Juan de Arfe y Villafañe y la custodia de la catedral de Sevilla. Sevilla: Universidad de Sevilla; Diputación de Sevilla, 2006.